

Магістр 2 курсу
 фінансового факультету ХНЕУ

СУТНІСТЬ ТА ЗМІСТ ПОНЯТТЯ "ПРОБЛЕМНИЙ КРЕДИТ" У БАНКІВСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

Анотація. Розглянуто та узагальнено існуючі теоретичні аспекти сутності проблемного кредиту у банківській діяльності та уточнено його визначення.

Аннотация. Рассмотрены и обобщены существующие теоретические аспекты сущности проблемного кредита в банковской деятельности и уточнено его определение.

Annotation. The existing theoretical aspects of the problem loan in banking are considered and summarized and its definition is specified.

Ключові слова: кредит, проблемний кредит, банк, позичальник, прострочення.

Аналіз діяльності банків та банківської системи загалом показує, що незалежно від типу кредитної політики, якості кредитного портфеля, методик оцінки кредитоспроможності позичальника та методів, які застосовуються при управлінні кредитним ризиком, усі банки тією чи іншою мірою стикаються з проблемами неповернення кредитів. Це, у свою чергу, призводить до виникнення проблемної заборгованості за наданими кредитами, або переходу кредитів у стан проблемних.

Виходячи з цього, визначення сутності проблемного кредиту є надзвичайно важливим, оскільки без формування та розкриття його змісту виявляється складною побудова ефективної системи організації та управління проблемними кредитами банку.

Дослідженню проблем визначення сутності проблемного кредиту присвячені праці багатьох вітчизняних і зарубіжних вчених, серед яких: Денисенко М. П. [1], Кльоба В. Л. [2], Кузнецов С. В. [3], О. Купчинова [4], Лаврушин О. І. [5], Нурзат О. А. [6] та ін. Однак, незважаючи на це, теоретичні аспекти, пов'язані з дослідженням сутності проблемного кредиту, залишаються недостатньо розробленими, тобто потребують подальших досліджень.

Метою статті є теоретичне обґрунтування сутнісних ознак проблемного кредиту. Досягнення зазначеної мети обумовлює необхідність вирішення таких завдань: критично проаналізувати існуючі підходи до визначення проблемного кредиту, визначити його зміст в сучасних умовах та виявити його характеристики.

Інструментом розв'язання цих завдань обрано метод контент-аналізу та метод синтезу.

Необхідно зазначити, що дотепер у вітчизняній практиці не існує однозначного трактування поняття проблемного кредиту. Проведений аналіз визначень сутності проблемного кредиту різними авторами дає можливість дійти висновку, що одні автори розглядають це поняття з погляду простроченої заборгованості, а інші – з погляду низької ймовірності повернення кредиту, позики (табл. 1).

Таблиця 1

Інтерпретація поняття "проблемний кредит"

№ п/п	Визначення	Джерело
1	Кредит, за яким своєчасно не проведені один чи кілька платежів, значно знизилась ринкова вартість забезпечення, виникали обставини, за яких банк матиме сумнів щодо повернення позики	[1, с. 105]
2	Кредит, за яким банк вбачає небезпеку своєчасного і повного його погашення внаслідок дії різноманітних чинників (економічних, юридичних, соціальних тощо)	[2, с. 241]
3	Кредит, за яким клієнт-боржник не здатний виконувати свої зобов'язання відповідно до прийнятих договорів та угод з банком, у зв'язку з чим існує потенційна загроза часткової або повної втрати для банку належних йому грошових коштів за кредитними зобов'язаннями боржника	[3, с. 8]
4	Кредит, за яким установлені ознаки проблемності повернення, пов'язані з відсутністю або недостатністю забезпечення за кредитом, наявністю ознак фінансової нестійкості боржника або наявністю негативної інформації про його здатність виконати свої зобов'язання	[4, с. 48]

5	Кредит, за яким у банку виникли сумніви стосовно його суб'єкта, об'єкта та забезпечення	[5, с. 381]
6	Кредит, що має ряд ознак, з урахуванням яких він викликає у кредитних менеджерів обґрунтовані побоювання з приводу повернення основного боргу та відсотків за ним	[6, с. 18]
7	Кредит, за яким існують серйозні потенційні та помірні реальні загрози, тобто мають місце утруднення у виконанні позичальником боргу	[7, с. 5]
8	Кредит, за яким відсутні реальні джерела погашення, хоча строк погашення, можливо, ще не настав	[8, с. 55]
9	Кредит, за яким позичальник вчасно не здійснив платіж або за яким існує висока ймовірність подібного неплатежу	[9, с. 10]
10	Кредит, за яким позичальник не виконує зобов'язання (або виконує неналежним чином) у частині оплати платежів або є підстави вважати, що зобов'язання за ним не будуть виконані повністю або частково	[10, с. 156]

Для більш глибокого розуміння змісту цього поняття розглянемо точки зору різних авторів на визначення проблемного кредиту банку. Використовуючи результати аналізу, наведені у табл. 1, розрахуємо навантаження важливих компонент у визначенні поняття "проблемний кредит" (табл. 2).

Таблиця 2

Навантаження важливих компонент у визначенні поняття "проблемний кредит"

№ п/п	Значиме слово	Навантаження
1	Кредит	2,67
2	Повернення	1,95
3	Позичальник	1,14
4	Банк	0,72
5	Ринкова вартість забезпечення	0,7
6	Зобов'язання	0,56
7	Грошові кошти	0,14
8	Фінансова нестійкість	0,17
9	Небезпека	0,39
10	Платіж	0,78
11	Кредитна угода	0,14

Підсумовуючи всі наведені визначення проблемного кредиту та узагальнюючи проведений аналіз, пропонується під проблемним кредитом розуміти кредит, за яким спостерігається прострочення виплати основного боргу та / або відсоткових платежів, що може бути пов'язано з наявністю у позичальника ознак фінансової нестійкості, значним зниженням ліквідності та ринкової вартості забезпечення або взагалі відсутністю забезпечення. У зв'язку з цим існує небезпека того, що внаслідок невиконання позичальником згідно з кредитною угодою своїх зобов'язань банк може повністю або частково втратити належні йому грошові кошти.

Таким чином, за допомогою контент-аналізу було сформульовано найбільш повне, змістовне та інформативне визначення проблемного кредиту, що охоплює не лише ознаки проблемності повернення кредиту, а й можливі причини виникнення проблемного кредиту та ризики, що приймає на себе банк у цьому випадку.

Наук. керівн. Азізова К. М.

Література: 1. Денисенко М. П. Кредитування та ризики : навчальний посібник / М. П. Денисенко, В. М. Домрачев, В. Г. Кабанов. – К. : ВД "Професіонал", 2008. – 480 с. 2. Кльоба В. Л. Ситуаційний центр банку як ефективний напрям удосконалення управління врегулюванням проблемної заборгованості / В. Л. Кльоба // Науковий вісник НЛТУ України. – 2009. – № 19.8. – С. 240–246. 3. Кузнецов С. В. Ссудная задолженность кредитных организаций: проблемы и инструменты её урегулирования : автореф. дис. на соискание научн. степени канд. экон. наук: спец. 08.00.10 "Финансы, денежное обращение и кредит" / Кузнецов С. В. – М. : Академия народного хозяйства при Правительстве Российской Федерации, 2008. – 20 с. 4. Купчинова О. Проблемная кредитная задолженность: подходы к определению / О. Купчинова // Банковский вестник. – 2010. – № 16. – С. 42–48. 5. Лаврушин О. И. Банковский менеджмент : учебник / О. И. Лаврушин. – М. : КНОРУС, 2009. – 560 с. 6. Нурзат О. А. Перспективные подходы к повышению эффективности управления проблемными кредитами в коммерческих банках : автореф. дис. на соискание научн. степени канд. экон. наук: спец. 08.00.10 "Финансы, денежное обращение и кредит" / Нурзат О. А. – М. : Академия народного хозяйства при Правительстве Российской Федерации, 2011. – 18 с. 7. Осокина Т. М. Бухгалтерский учет в банках : учебный курс / Т. М. Осокина. – М. : МИЭМП, 2010. – 148 с. 8. Рабец Н. Меры по предотвращению проблемной задолженности / Н. Рабец // Финансовый директор. – 2011. – № 5. – С. 54–57. 9. Обзор и оценка проблемных кредитов: потенциал рынка / Р. Хейнсворт, Е. Николаенко, Л. Макаренко и др. – 2010. – 71 с. 10. Шустова Е. П. "Проблемный кредит": терминологическое содержание, критерии определения и факторы возникновения / Е. П. Шустова // Вестник Алтайской академии экономики и права. – 2010. – № 18. – С. 155–158.